

Захист проекту

"Уроки життя і людської долі"

Оксана Мовчан,

учитель української мови і літератури

СЗШ №5 м. Дніпропетровська,

переможець обласного конкурсу

"Учитель року — 2012"

Мета уроку: навчальна: продовжити аналіз змісту повісті Б. Харчука "Планетник", розкрити сутність порушених автором морально-етичних проблем, замислитись над сенсом людського життя, моральним вибором кожної людини; **розвивальна:** розвивати пам'ять, увагу, творчу уяву, логічне мислення, вміння обстоювати власну думку, доводити її; формувати кругозір, світогляд школярів, уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати; **виховна:** виховувати інтерес до творчості Б. Харчука, любов до природи, її краси, прагнення робити людям добро, надавати безкорисливу допомогу.

Компетентність: сприяти розвитку соціальної компетентності.

Цілі.

Учні знатимуть: зміст повісті; суть порушених у ній морально-етичних проблем.

Учні вмітимуть: аналізувати морально-етичні проблеми твору; висловлювати власні судження про сенс людського життя та моральний вибір кожної людини.

Тип уроку: захист проекту.

Обладнання: портрет Б. Харчука, бібліотечка його творів, мультимедійний матеріал за темою "Планетник", дидактичний матеріал (таблиці, схеми, картки, музичний супровід).

Хід уроку

I. Мотиваційний етап

1. З'ясування емоційної готовності до уроку.

Асоціація з квіткою (визначити, з якою квіткою асоціює себе кожен учень).

Отже, **"Ми всі, мов листя на дереві, — кожен листочок інакший"**. І хто знає, що нам написано на роду?

2. Оголошення теми, мети, завдань уроку.

3. Запис дати і теми уроку в зошит.

II. Цілевизначення й планування

Вступне слово вчителя про суть людського життя.

Життя... Таким коротким воно здається для людини. А як хочеться багато зробити! Ще маленькою людиною прагне самоствердитися, пізнати нове, цікаве, корисне, а потім, ставши дорослою, передати ці знання наступному поколінню. Чи замислювались ви коли-небудь над сенсом життя? Що може отримати кожний від нього? Здоров'я, кохання, матеріальне благополуччя, владу над іншими... Дійсно, людина сама визначає власні пріоритети, і як зробити так, щоб прожитий час не був марним. Людина живе в суспільстві, тому вона повинна співвідносити свої інтереси з інтересами оточення.

Так, для Планетника головним у житті є: любов до людини, праці, збереження природи, її краси; прагнення робити добро; надання безкорисливої допомоги, шанобливе ставлення до матері. Тож не забувайте, що всі ми — люди! Тому слід замислитись, яке ж призначення людини на землі.

III. Опрацювання навчального матеріалу

1. Актуалізація опорних знань. Гра "Вірю — не вірю". (Смайлики)

Завдання: дати стверджувальну або заперечну відповідь на запитання за твором Б. Харчука "Планетник".

— Агроном спеціально оселився у бабусі, щоб та йому щовечора розповідала про Планетника. (Hi)

— Олена Булига щодня очікувала на приліт гостя з далекого минулого. (Hi)

— За жанром "Планетник" Б. Харчука — повість-легенда, як визначив сам автор. (Так)

— У хаті бабусі було скрізь прибрано, чисто, пахло зіллям. (Так)

— Досвітком агронома забирав самоскид, що везив на поля міндобрива. (Так)

— Квартирант замість сплати за проживання у бабусі грошима повинен був доглядати за її господарством. (Hi)

— Події легенди про Планетника відбуваються у часи нападу монголо-татар на Україну. (Hi)

— Бабусю завжди супроводжував чорний кіт, який не мав імені. (Так)

— Планетник був чародієм, який своїм чаклуванням завдавав людям чимало клопоту. (Hi)

— Замолоду Олена Булига працювала агрономом. (Hi)

— Вперше зустрівшись з агрономом, бабуся запитала у нього: "А ви часом не впали з неба?" (Так)

2. Зачитування найцікавіших епізодів твору

Навчання Планетника у діда Капуша

Проблемне питання: У чому корінь пізнання?

Мета навчання:

"Ми будемо шукати... корінь... Корінь "весни і літа, корінь осені й зими..."

Робота з підручником

(Кожен ряд отримує завдання і пояснює суть уроків діда Капуша. Учні читають уривки і занотують у зошити основні тези і твердження, потім зачитують і аргументують.)

1-й ряд. Урок перший. Читання неба (с. 182 від слів "Старий навчав"... до слів "скільки може знати людина").

1) "Що не бачиш оком, що не чуєш вухом, що не понюхаєш, що не відчуєш шкірою, те невпізнанно відгукується у нас, у всьому суцтоту. Хмари і ясність, сонце і місяць, мінливе небо і мінлива земля живуть у людині. І хіба лишень у ній? Не тільки звірина, кожен листочок трави несе в собі крапельку небес. Життя землі залежить від життя сонця: воно налило зерном колосок, від нього зацвіла квітка, з його теплом піднявся на крильця метелик..."

Є недоступне, яке називається мороком. Ти повинен знати стільки, скільки може знати людина".

2-й ряд. Урок другий. Розуміння й читання неба (учні читають уривок з тексту— оригіналу).

2) "... На чому стоїмо,— до землі... Перед нами зелена книга...

... Он ворушиться молодий засів — це наше з тобою життя виколісується на кожному тендітному тоненькому листочку. Бо що ми без колоска? *Ми залежимо від зерна: людина, звір і пташка.* І ми самі як зерно — вийшли із землі.... *Краси людини без землі і краси землі без людини нема.... Найвища радість людини — орати й сіяти....* Без поту земля не родить і не буває жнив. *Земля — найпривітніша людська домівка. Кращу чи й знайти?"*

3-й ряд. Урок третій. Людина, сприйняття світу (с. 184 від слів "Він сказав"... до кінця сторінки).

3) "Учись перемагати самого себе, поборювати слабкість і бути хоробрим.

Ти людина... людина — дитина неба й землі, але чи вона завжди те пам'ятає? Небо й земля — не добрі й не злі. Вони досконалі... Хто заперечить сонце чи родючість поля? Вони всемогутні — це краса.... світ збудувався і держиться на двох силах — на потузі любові й на потузі терпіння.... З любові й терпіння народжується людина і хліб". Щоб жити і вдосконалюватися — піднятися до краси і сили природи, до волі і єдності. Б'є грім, молотить град, а ти плекай свій нарцис, не забувай, чий ти син. *Кожна людина, людський рід — з кореня добра і зла... людина з добра і зла, вона і зла, і добра".*

Чи згодні ви з цим?

Добро і зло

"Кожна людина, людський рід — з кореня добра і зла... людина з добра і зла, вона і зла, і добра."

Добро і зло... Скільки казок уже перечитав кожний із вас, на сторінках яких ведеться боротьба між силами красивого і потворного. Людина завжди намагається протистояти лиху, кривді, жорстокості, захищаючи добро, правду, справедливість. Як персонаж твору, так і людина опиняються в конфліктних ситуаціях і мусять самі вирішити, обрати власний вірний шлях. Тому героєм твору Б. Харчука "Планетник" повсякчас прагне довести людям свою щирість, доброту, чуйність, але вони не завжди її сприймають. Усі життєві негаразди люди пов'язують з Планетником — представником, на їх думку, нечистої сили. Сам герой твору, перебуваючи в ув'язненні, не страждає від того, що його спалить. Планетник жалкує за тим, що не встиг злетіти в небо, не встиг ... пізнати більшого, щоб і далі творити добро на благо інших.

Дослідницька робота. Застосовуючи текст (зміст) твору, заповнити таблицю.

Робота в парах (три перших парти — 6 учнів).

Добро і зло

У Планетника	
Бідність, незрозуміння людей, жорстоке їх ставлення	Краса природи, хліборобської праці, любов у серці Планетника
— Хвороба героя.	— Стосунки хлопчика з нарцисом, свійським паством.
— Сільські хлопці не сприймали Планетника, ображали його.	— Вміння хлопця цінувати й оберігати природу.
— Заздрість людей хлопцю. "Не інакше зв'язаний з нечистою силою".	— Допомога хлопця матері по господарству.
— Ув'язнення Планетника, рішення його спалити.	— Допомога хлопця людям у вирішенні їх проблем.

У сучасників Планетника

Бідність, темнота, неосвіченість, заздрість, надмірна, тяжка праця — Кріпацтво. Люди вимушені були відпрацьовувати, сплачувати податки.	Краса природи, хліборобська праця, традиції і свята, чисте екологічне середовище
— Град, який завдає шкоди квітці хлопчика, городині, посівам.	— Олена Булига прийняла агронома на квартиру без сплати за проживання.
— Неврожайний рік: злива, а потім спека.	— Любов матері до сина, землі, праці.
	— Вдячність людей хлопцю за його вміння випасати худобу.
	— Порозуміння героя з дідом Капушем.

У наш час

Забруднене навколишнє середовище, бідність, недоліки цивілізації, заздрість, жорстокість, неробство	Блага цивілізації, доступ до інформації, освіти, краса природи, умови для самовдосконалення
---	---

5. Літературна п'ятихвилинка

(У цей час 7 учнів отримують індивідуальні картки із завданнями на встановлення відповідності.)

Визначте, який художній засіб вжито у висловах згруповані слова, епітети, ласкаво-пестливі слова, окличні речення, порівняння, метафора, синоніми.

Стримана, лагідна, мовчазна (душа).

Трава шелестить, гомонить, пахне, милує.

Шелестіла, як сухе листя на тому дубі; мовби чорний-пречорний бугай.

Вгорі заклекотіло, загуло. Хмара зворохобилася, заклубувала...

Травиця, хмарки, торбинка, оченята.

Хмарище .

Туди і йди! Посувайсь!

Решта учнів складають логічний ланцюжок, добираючи синоніми до слів "добро", "зло".

Наприклад:

а) **добро** — вірність, ввічливість, людяність, мужність, працьовитість, щирість...

б) **зло** — жорстокість, егоїзм, боягузтво, грубість, зазнайство, скупість, заздрість...

Представлення результатів дослідницької роботи.

Компаративний аналіз

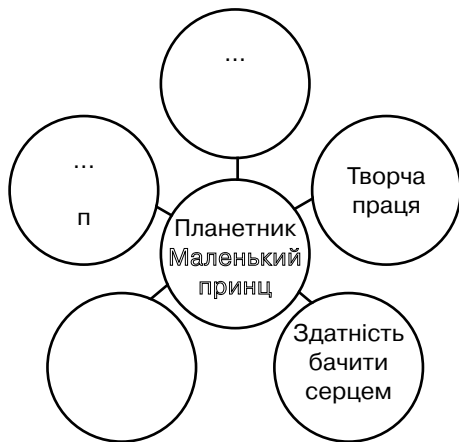
повісті Б. Харчука "Планетник" і

А. де Сент-Екзюпері "Маленький принц"

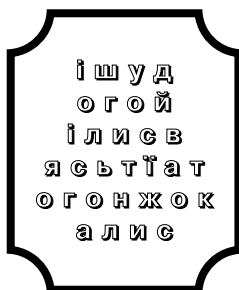
Гарні легенди здавна живуть у серцях людей і передаються від покоління до покоління, і в кожного народу вони свої. Так, у звичайному українському селі побутує бувальщина про талановитого Планетника. А ось, наприклад, у Франції зачаровує ось уже півстоліття інша історія, яка схожа з нашою. Чи відомий вам цей твір? Дійсно, це історія про Маленького принца, написана французьким льотчиком Антуаном де Сент-Екзюпері. І так само, як і Планетник, дивує Маленький принц усіх, з ким зводить його доля. Які ж життєві цінності об'єднують цих героїв?

Робота в групах. (Запрошуються всі учні, які отримали смайлики, об'єднуються у дві групи. Перша група за допомогою дидактичного матеріалу розкриває зміст життєвих цінностей Планетника; друга — Маленького принца.)

Додаток 1

Решта учнів розшифровують один дуже мудрий вислів з повісті-притчі "Планетник".

(Відповідь: **"Сила кожного таїться в силі його душі".**)

Додаток 2

Життєві цінності	Планетник	Маленький принц
Краса	В усіх нас гуде крапелька небес	<i>Пустеля гарна тим, що в ній десь криються джерела...</i>
Творча праця	Найвища радість людини — орати й сіяти	<i>Причепурився сам уранці, причепури гарненько і свою планету</i>
Любов	З любові і терпіння народжується людина і хліб	<i>Уміння любити</i>
Здатність бачити серцем	Як у дріб'язку вгадати велике?	<i>Лише серце добре бачить. Найголовнішого очима не побачиш</i>
Відповідальність	Б'є грім, молотить град, а ти плекай свій нарцис	<i>Ти назавжди береш на себе відповідальність за тих, кого приручив</i>

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

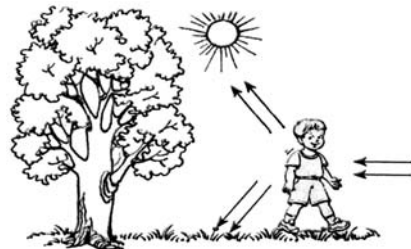
1. Підсумкове узагальнення

Сьогодні на уроці ми з вами шукали корінь пізнання. Тож давайте зараз пригадаємо всі суттєві моменти нашого уроку, спробуємо узагальнити матеріал і дати відповідь на це запитання. А для цього виконаємо спільний творчий проект.

Творчий проект

2. Озвучення результатів.

(Інтерактивна вправа "Незакінчене речення")

«Шукай пізнання у трьох коренях — у землі, з якої піднявся, у небі, до якого прагнеш, і у самому собі, у своїй душі».

3. Оцінювання навчальних досягнень

4. Домашнє завдання

Розказати повість-притчу "Планетник" своїм рідним, друзям. І завжди, коли вам буде важко на душі, згадайте Планетника та морально-етичні уроки доброти від діда Капуша.

— Чи відкрив усі секрети Планетнику його вчитель? Яку науку він йому залишав?

"Усе меркло: темніла гора. Ліс шумів, і хлюпало озеро, зустрічаючи досвіток. І обізвалося луною з лісу: "Спробуй! Спробуй!"